

WEB ILOVALARNI MIDISINADA QO'LLASH

Karabaev Sanjar Abdusamatovich

Samarqand davlat tibbiyot universiteti dotsenti

Toxirova Farida Olimjonovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti assisenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7457854>

ARTICLE INFO

Received: 26th October 2022

Accepted: 04th November 2022

Online: 05th November 2022

KEY WORDS

<HEAD> teg, tibbiyot, mutaxassis, ijodiy fikrlash, axborot texnologiyalar, matematik mantiq, ehtimollar nazariyasi, matematik statistika elementlari, voqelik.

ABSTRACT

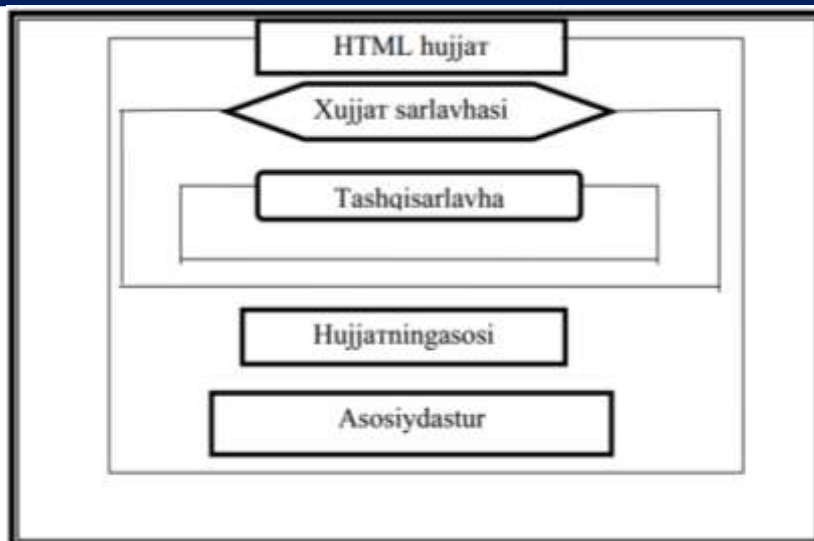
Iqtisodiy o'sishni ta'minlash, xalqimizning hayot darajasi va faro vonligini yanada oshirish vazifalarini hal etish uchun bu vazifalarni muvaffaqiyatli va ishonchli bajaruvchi kadrlarni tayyorlash shu kunning dolzarb masalalaridan biri bo'lib qoldi

Ishning maqsadi: Web - dasturlash internet-texnologiyalarining yangi va tez rivojlanayotgan sohasiga aylangan. Web – sahifalarni tayyorlash va ularni internetda aks ettirishdan maqsad turli axborotlarni ma'lumotnoma sifatida berish, ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarni reklama qilish, adabiy asarlar, musiqa va rasmlarni keng omma uchun tarqatish kabi masalalarni hal etishdir. Foydalanuvchilarga biror mavzudagi axborotni taqdim etuvchi sayt puxta o'ylangan, mukammal ishlangan va doimo

yangilanib turuvchi axborotlarga ega bo'lgan sahifalardan tashkil topadi.

Material va uslublar: Web-hujjat tayyorlayotganingizda matnning ko'rinishini belgilash uchun teglarni joylashtirib chiqasiz. HTML hujjatning umumiy strukturasi 1.1- rasmda keltirilgan. Barcha HTML – hujjat juft teglar - <HTML> va </HTML> ichida joylashadi. Bu standart HTML – hujjatlarni rasmiylashtirishning birinchi qoidasidir.

Ikkinchi qoida bo'yicha HTML – hujjat ikkita bir-biriga teng bo'lmagan sektiysiga bo'lingan bo'ladi.

1.1-rasm. HTML hujjatning umumiy strukturasi

HTML hujjat matn va o'rnatilgan teglar – tarkibidagi elementning tuzilishi, tashqi ko'rinishi va funktsiyalari to'g'risidagi yo'riqnomalardan iborat. HTML hujjat ikki asosiy qismga bo'linadi: sarlavha – head va tana – body. HTML - hujjatning shakli umumiy holda quyidagicha:

<HTML>

SAHIFA MATNI...

</HTML>

Bunda **<HTML>** tegi HTML xujjatning boshlanishini, **</HTML>** teg esa hujjatning oxirini anglatadi. Agar brouzer **<HTML>** tegga duch kelsa, navbatdagi matn – bu HTMLdagi kod ekanligi ma'lum bo'ladi. Brouzer o'z muloqot oynasida

tegini emas, balki teglar o'rtasidagi matnni ko'rsatadi. Bu teglar bilan HTML dagi istagan xujjat boshlanadi va tamom bo'ladi. HTML qoidalariga ko'ra yopuvchi (o'ng) teg xuddi ochuvchi (chap) teg singari yoziladi, lekin teg nomi oldiga «/» (slesh) simvoli qo'shib qo'yiladi. qo'shaloq teglar orasida yagona printsiptial farq shundaki, yopuvchi teglar parametrlardan foydalanmaydilar.

Birinchi (kichik) sektsiya – bu HTML-sarlavha. HTML-sarlavha juft teglar -**<HEAD>** va **</HEAD>** bilan ajralib turadi. U brouzer muloqot oynasida aks etmaydi, lekin brouzer o'z ehtiyojlari uchun foydalanadigan xizmat axborotlarini o'z

ichiga oladi. Ikkinchi (katta) sektsiya – bu hujjatning asosi deb ataladigan shaxsiy hujjat.

Xuddi mana shu hujjat asosini brouzer muloqot oynasida aks ettiriladi. Asosiy qism juft teglar - **<BODY>** va **</BODY>** bilan ajralib turadi. Bu yerdan standart HTML – hujjatlarni rasmiylashtirishning ikkinchi qoidasi kelib chiqadi: har bir hujjatda HTML – sarlavha va matn murojaatlari bo'lishi va bu ikkala sektsiyalar to'g'ri rasmiylashtirilgan bo'lishlari shart.

HTML hujjatda uchburchak qavslar (**<**|| va **>**||) va ularning orasida joylashgan yozuvlar birgalikda **–teg||** (inglizcha **–tag||**) deb ataladi

Teg – HTML dasturiy tilining komandasi bo'lib, u brouzer interpretatoriga har bir komanda qatorining qiymatiga mos keluvchi amallarni qanday usul bilan bajarishni ko'rsatadi.

Amallar usulini ko'rsatuvchi qiymatlar atributlar deyiladi. HTML tilining asosiy qoidalari quyidagicha:

Qoida 1. HTMLdagi istagan xarakterat teglar bilan aniqlanadi. Bitta teg (chap) xarakteratning bosh qismida, ikkinchisi esa (o'ng) oxirida turadi. Bunda teglar « **<** » yoki « **>** » burchakli qavs bilan yonma-yon turadi. Yolg'iz o'zi ishlatiladigan teglar xam mavjud.

Qoida 2. HTML – xujjatda burchakli qavs ichiga joylashtirilgan istagan teg yoki boshqa instuktsiya brouzer muloqot oynasigachiqarilmaydi va HTML - fayl uchun ichki buyruq hisoblanadi.

HTML – xujjatni tadqiq qilishda ko'rish mumkinki, matnli xujjatlar teg(tag)lar bilan belgilanadi. Ular maxsus burchakli belgilar bilan o'ralgan bo'ladi (< va >). Teglar matnlarni formatlashda va hujjatga har xil nomatn elementlarni masalan, grafikalar, qo'shimcha ob'ektlar va shu kabilarni o'rnatishda ishlatiladi.

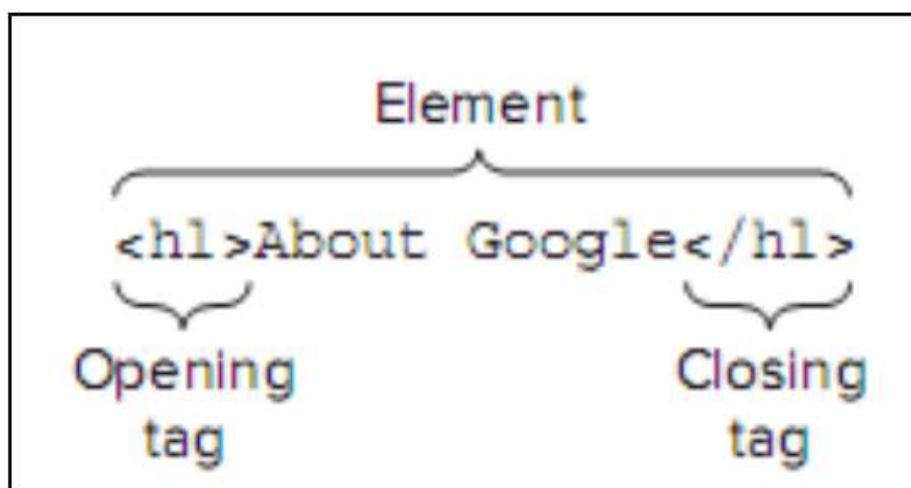
Mos yakunlovchi teglarga muxtoj bo'lgan teglar konteyner teglar deyiladi.

Ko'pchilik teglar konteyner hisoblanadi. Bu ularda boshlang'ich (ochuvchi yoki boshlovchi) va so'nggi (yopuvchi) teglar borligini anglatadi. Teglar o'rtasidagi matn unda mavjud yo'riqnomalarni bajaradi. Masalan:

The weather is <I>gorgeous</I>today.

Natija: The weather is gorgeous today.

Ochuvchi va yopuvchi teglar orasida yozilganlarning barchasi teg-konteynerga tegishli bo'ladi(1.2-rasm).

1.2-rasm. Ochuvchi va yopuvchi teglarga misol.

Ba'zida yakunlovchi tegni tushirib qoldirsa ham bo'ladi va brouzer tegning oxirini kontekstdan aniqlab oladi. Masalan, <TD> jadvalining yacheykasidagi ma'lumotlarni ifodalovchi teg uchun unga mos bo'lgan yopuvchi teg </TD> ni doimo tushirib qoldirish mumkin, jadval yacheykasi uchun ma'lumotlarning tugallanganligi navbatdagi <TD> tegning paydo bo'lishi orqali aniqlanadi. Bundan tashqari, **ko'pincha, <P> (xatboshi) so'nggi tegi ham qoldirib ketiladi.** Brouzerlar avval bu tegni hech qanday tugatishsiz qo'llab-quvvatlagan, shuning uchun ko'pchilik web mualliflari qisqa shaklni ishlatishga ko'nikkan. Hamma teglarda bunga ruxsat berilmagan va hamma brouzerlar ham ularning yo'qligini

kechirmaydi. Shuning uchun, agar shubhalar bo'lsa, matnga yopuvchi tegni kiriting. Bu ayniqsa siz hujjatda kaskadli stillar jadvallaridan foydalanganingizda muhimdir.

Ba'zi teglar yakunlovchi teglarga ega emas, shuning uchun ulardan alohida (avtonom) elementlarni sahifada joylashtirishda foydalaniladi.

Misol tariqasida quyidagilarni keltirish mumkin: tasvirni o'rnatish tegi, u shunchaki grafikani sahifa oqimiga joylaydi. Boshqa avtonom teglar, masalan,
 satrning majburiy ravishda uzilishi; <BASEFONT> bazaviy shriftning ko'rsatmasi, gorizontaal chiziq (<hr>) hamda <meta> va <base> kabi hujjat to'g'risida axborotni o'z ichiga oladigan va ekranga

chiqariladigan axborotga ta'sir qilmaydigan teglar. Ko'pincha, tegning moxiyatiga qarab uning yakunlanishiga muxtojligi to'grisida fikr qilish mumkin.

HTMLda teglarning noto'g'ri yozilishiga e'tibor berish odat tusiga kirmagan.

Noto'g'ri yozilgan teg yoki uning parametrini brouzer aniqlashi kerak. Bu barcha brouzerlar uchun umumiy qoidadir. Ba'zan brouzerlar ta'siri ostiga xato yozilgan teglar bilan birga, brouzerning ma'lum versiyasi anglanmagan teglar ham tushib qoladi. HTML teglari «xissa qo'shish» darajasi bo'yicha ajralib turadilar.

Murakkab HTML – xujjatlarda ba'zi elementlarning xissa qo'shish darajasi 10dan ham oshishi mumkin. Bunda oldingi xissa qo'shish darajasida bo'lgan teglar mavjud teglarga nisbatan Bosh (roditelskiy) teg deyiladi. Mavjud teg esa tarmoqlanib chiqqan (docherniy) yoki shu'ba teg hisoblanadi. O'z navbatida, shu 'ba – teg o'z xissasini qo'shgan boshqa teglarga nisbatan bosh teg hisoblanishi mumkin.

HTML hujjatlari – bu matnli fayllar bo'lib, ularga belgilash teglari deb nomlangan maxsus kodlar kiritilgan. Buteqlar Web-brouzerlargamatnvagrafiklarni qanday qilib sharhlash va aks ettirish lozimligini ko'rsatib turadi. HTML-fayl – bu oddiy matnli fayl. Shuning uchun uni istagan matn redaktorida, masalan MS Word yoki oddiy «Bloknot» da yaratish mumkin. Hujjat yaratilgach, uni matn formatida saqlash kerak. Lekin bu ishni bajarishda oldin uning kengayishini o'zgartirish, ya'ni .txt o'rniga .html yoki .htm ni qo'yishni esdan chiqarmaslik kerak. .html va .htm kengaytmasi HTML-fayl uchun standart hisoblanadi.

Bundan tashqari, bu kengayishlar kompyuterga faylda matnlardan tashqari HTML kodlari ham mavjudligini ko'rsatib turadi HTML tili harflar razmeriga befarqdir, ya'ni bosh va kichik harflar bir xil qabul qilinadi. Lekin teglarni yozishda

ko'pincha bosh harflardan foydalaniladi. Web-sahifa ko'rinishi va aks ettirilayotgan axborotning qanaqaligidan qat'iy nazar, HTML va WWW spetsifikatsiyasiga asosan har bir web-sahifada ishtirok etishi zarur bo'lgan quyidagi to'rtta teglar mavjud:

1.<HTML> tegi brouzerga xujjat HTML tilida yozilganligi to'g'risida xabarberadi.

2. <HEAD> tegi HTML – hujjatning kirish va bosh qismini belgilaydi.

3. <BODY> tegi asosiy matn va axborotni belgilaydi.

4. <ADRESS> tegi web-sahifa to'g'risida ko'proq to'la-to'kis axborot olish uchun kerak bo'ladigan elektron pochta adresiga ega.

Bu teglar web-brouzerga HTML – hujjatning har xil qismlarini aniqlash uchun juda zarurdir, lekin ular Web-sahifaning tashqi ko'rinishiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir etmaydilar. Ular HTML ga kiritilgan navbatdagi yangi ma'lumotlar uy sahifalarida to'g'ri sharhlash, shu bilan birga barcha web-brouzerlarda bir xil ko'rinishga ega bo'lishi uchun juda zarurdir. Masalan, sizning web-serveringizda barcha HTMLhujjatlarni ko'radigan va ularning ro'yxatini tuzadigan dastur ishga tushirilgan. U <HEAD> teglari ichida joylashgan matnlarni ko'radi, xolos (bu yerda hujjatlar nomi ham joylashtirilgan bo'ladi). Shunday qilib, agar uy sahifalarida <HEAD> va </HEAD> teglari bo'lmasa, u holda u ro'yxatga kiritilmaydi. Anchagina nomi chiqqan Web-serverlar - qidiruv vositalarining ko'pchiligi mana shunday ishlaydi. Ular axborotlarni <HEAD> teglaridan oladilar.

<HTML> va </HTML> teglari

Bu teglar brouzerlarga ular orasidagi matnni xuddi HTML matni kabi sharhlash (izohlash) zarurligi to'g'risida xabar beradi, chunki HTML-hujjatlari faqat matnlidir.

<HTML> tegesa faylninggipermatnli bog'lanish tilida yozilganligini gapirib turadi.

<HEAD>va </ HEAD> teglari

Ular web-sahifa dasturining bosh qismini belgilaydilar. <HEAD> va </HEAD> teglar orasida web-sahifa haqida ma'lumot kiritiladi. Har bir HTML – hujjat faqatgina

bitta nomga ega bo'ladi. Uning nomi <TITLE> va </TITLE> teglari bilan belgilanadi. Bu nom odatda brouzer muloqot oynasi sarlavhasida ko'rsatiladi.

References:

1. O'zbekiston Respublikasining –Axborotlashtirish to'g'risida||gi qonuni. –Xalq so'zi||. 11 fevral, 2004 y.
2. Main Issues of Statistical Analysis in Medical Research. V.A. Melitoshevich, V.D. Alikulovich - Eurasian Research Bulletin, 2022
3. TIBBIY-BIOLOGIK TADQIQOTLARDA STATISTIK TAHLIL JARAYONLARI A.M. Voxidov, M.R. Malikov, D.A. Voxidov... - Academic research in educational sciences, 2022 y.
4. TIBBIYOTDA DIFFERENSIAL TENGLAMALARNI FARMATSIYA SANOATIDA QO'LANISHI AM Voxidov, MR Malikov, DA Voxidov - Academic research in educational sciences, 2021 y.
5. Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida|| O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori. –Xalq so'zi|| 8 iyun, 2002 y.
6. Ne'matov, N. I. TIBBIY VEB SAYTLAR YARATISH SAMARADORLIGI.
7. Malikov, M. R., Rustamov, A. A., & Ne'matov, N. I. (2020). STRATEGIES FOR DEVELOPMENT OF MEDICAL INFORMATION SYSTEMS. Theoretical & Applied Science, (9), 388-392.
8. Berdiyevna, A. S., & Olimjonovna, T. F. (2022). INNOVATIVE APPROACHES IN THE EDUCATION SYSTEM TO INCREASE YOUTH PARTICIPATION. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(3), 674-677.
9. Esirgapovich, K. A. (2022). THE EASIEST RECOMMENDATIONS FOR CREATING A WEBSITE. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(2), 758-761.
10. Toxirova, F. O., Malikov, M. R., Abdullayeva, S. B., Ne'matov, N. I., & Rustamov, A. A. (2021). Reflective Approach In Organization Of Pedagogical Processes. European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7(03), 2020.
11. Nabiyeva, S. S., Rustamov, A. A., Malikov, M. R., & Ne'matov, N. I. (2020). Concept of medical information. European Journal of Molecular and Clinical Medicine, 7(7), 602-609.
12. Nabiyeva, C. C., Abdullaeva, S. B., Shukurov, L. E., & Nabieva, I. C. (2021, March). DIRECTIONS OF STANDARDIZATION IN MEDICAL INFORMATICS. In E-Conference Globe (pp. 317-320).
13. Kubaev, A. E., Abdullayeva, S. B., Malikov, M. R., & Khudoikulova, S. N. (2021). Methods and scope of creating a database in ms access ms access program in medical and biological planning and creation of a database to store information, go to the theme of the practical lesson modules in the system online. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(3), 779-792.
14. Adizov, A. A., Nabiyeva, I. S., & Abdullayeva, S. B. (2021). GENERAL TECHNOLOGICAL REQUIREMENTS FOR MIS. INTEGRATION OF INFORMATION STREAMS. THEORETICAL & APPLIED SCIENCE Учредители: Теоретическая и прикладная наука, (12), 1001-1006.

15. Кубаев, А. Э., Бахрамов, Р. Р., & Абдуллаева, С. Б. (2021). ТИББИЙ ТАСВИРЛАРНИ ТИББИЁТДАГИ АҲАМИЯТИ. Academic research in educational sciences, 2(12), 872-877.